

Buitenkunstwerk van de week
Bram Kuypers, ‘I Didn’t Expect to Meet Everyone This Way’

Watergeval

Boem, langs de IJssel is een container met een waterval uit de lucht komen vallen. Kunstenaar Bram Kuypers kwam op het idee door een waterval in China, die hulp kreeg van de mens.

Door Janna Reinsma Foto’s Natascha Libbert

I Didn’t Expect to Meet Everyone This Way van Bram Kuypers, langs de IJssel bij Zwolle.

Het is natuurlijk mooi als een kunstwerk in de publieke ruimte helemaal op zijn plek valt. Er perfect past. Zowel de plek als het kunstwerk wordt daar beter van. Maar nog leuker is het misschien wel als een kunstwerk compleet misplaatst is, zo laat deze geheimzinnige container zien.

Het lijkt alsof hij zo uit de lucht is komen vallen, uit een gat in het universum, om neer te komen in de uiterwaarden van de IJssel. Boem. Of alsof niemand, van degene die het blijkbaar in zijn hoofd haalde om een waterval te bestellen, tot aan de bezorger die hem hier netjes heeft neergezet (op breedte- en lengtegraad 52.480806, 6.079694), echt heeft nagedacht.

De Arnhemse kunstenaar Bram Kuypers (36) maakte het kunstwerk voor de IJsselbiënnale, die loopt tot half september. Tijdens deze biënnale leiden drie fietsroutes en één wandelroute langs in totaal achttien kunstwerken, verspreid over het prachtige rivierlandschap rond de IJssel (met als startpunten Deventer, Zwolle, Brummen en Fortmond).

Kuypers’ container ligt op de Zwolle-route, en wie vanuit de stad komt aanfietsen, ziet de container die recht overeind in het landschap staat al van verre opdoemen. Pas op het laatst kun je eromheen kijken en zie je wat hij herbergt: een rotspartij met waterval. Echt water sijpelt ‘pittoresk’ naar beneden, in wat op een goedkope Action-imitatie van een echte waterval lijkt.

Het kunstwerk van Kuypers is geïnspireerd door trammelant

rond een waterval in China, vorig jaar. Toen kwam aan het licht dat de spectaculaire Yuntai-waterval, met 314 meter de hoogste in China, via de waterleiding extra water kreeg aangevoerd.

Er brak een socialemediastorm los die behoorlijk andere vormen aannam dan in Nederland het geval zou zijn geweest. Natuurlijk was er veel kritiek en verbazing, maar veel Chinezen konden ook best begrip opbrengen voor de keuze wat extra water toe te voegen.

De beheerders van het omliggende natuurpark brachten uiteindelijk een statement naar buiten vanuit het perspectief van de waterval, dat begon met de woorden ‘I didn’t expect to meet everyone this way’ (‘Ik had niet

Kunstenaar Bram Kuypers
Titel I Didn’t Expect to Meet Everyone This Way (2025)
Afmetingen 6,10 x 2,44 x 2,59 meter
Gewicht Ruim 4 ton
Locatie Schellerdijk, Zwolle, nabij ‘t Kleine Veer
Tentoonstelling IJsselbiënnale, t/m 14/9.

verwacht iedereen op deze manier te ontmoeten’). Het bericht bevatte de volgende uitleg: ‘Aangezien het landschap seizoensgebonden is, kan ik niet garanderen dat ik er altijd op mijn best uitzie als je mij bezoekt. Ik heb een kleine verbetering aangebracht zodat ik er ook tijdens het droge seizoen op mijn best zou uitzien als ik mijn vrienden zou ontmoeten.’

Kuypers plukte het nieuws, zoals dat gaat, van het internet, liet zich erdoor inspireren en koos het vreemde openingszinnetje van het bericht als titel van zijn kunstwerk.

Zo komt in dit kunstwerk aan de oever van de IJssel van alles samen, maar met stip op één: verbazing over de mens. Hoe hij de wereld beïnvloedt en vormgeeft, tot het landschap aan toe, en hoe verregaand hij manipuleert wat we als ‘echt’ beschouwen (misschien ook op te vatten als een vriendelijke reminder om het cultuurlandschap rond de IJssel, met dijken en uiterwaarden en boerenland, niet al te zeer voor ‘natuur’ aan te zien).

Het kunstwerk is ook een vrolijk commentaar op de menselijke neiging alles wat maar denkbaar is klakkeloos te bestellen, over de hele wereld te verscheppen en tot product of bezit te maken, tot de hoogste graad van absurditeit aan toe.

En vooral is het een knipoog naar de extreme moeite die mensen zich onophoudelijk getroosten; naar de ontroerende en bizarre menselijke bedrijvigheid die eigenlijk van onzinnig gesjouw van hot naar her aan elkaar hangt.

Leven
Vakantieherinneringen

VERVOLG VAN PAG V13

dacht geeft, beklijft niet. En het gewone dagelijks leven krijgt minder aandacht dan een spannende reis. Draaisma: ‘Maar je moet oppassen met het idee dat je helemaal kunt sturen wat je opslaat en wat je vergeet. Juist de dingen waarvan je denkt: dit heb ik niet gehoord, ga je onthouden.’

Dan is er de ‘wet van de eerste keren’. Eerste keren hebben een beduidend hogere herinneringspotentie dan latere keren. Speelt het feit dat zomervakanties veel ‘eerste keren’ bevatten wellicht een rol bij de relatief grote ruimte die ze in onze geheugens innemen? Het zou goed kunnen, zegt Draaisma: ‘Op vakantie ben je uit je normale omgeving, in een ander land, soms ook in ander gezelschap: dat overlapt met eerste keren.

‘Anders wordt het als je steeds naar dezelfde plek teruggaat. Dan geldt de volgende wet van het vergeten: wat op elkaar lijkt, vervloeit. Herhaling is een van de mechanismen achter vergeten. Als je op vakantie een streekgerecht eet dat totaal verkeerd valt, onthoud je dat je hele leven; en ook waar je toen zat en met wie. Dat heeft een duidelijk evolutionaire achtergrond, het geheugen helpt je om niet nog een keer zo ziek te worden. Maar al die lekkere biertjes of glazen rosé die je jarenlang op zonnige Franse terrassen hebt gedronken, smelten samen tot een soort compositiefoto waarvan je niet meer kan achterhalen of wat je je herinnert zich nu tijdens de tweede of tiende vakantie afspeelde.’

Ook voor de uitvinding van de fotografie werden mensen geregeld overvallen door herinneringen. In *Op zoek naar de verloren tijd* van Marcel Proust, een naam die in een stuk over herinneringen natuurlijk niet mag ontbreken, is het de geur van een in de thee gedoopte madeleine die een stroom herinneringen op gang brengt. Draaisma: ‘In die roman komt ook een scène voor waarin de ik-figuur terugkomt in zijn oude buurt. Hij herkent niks, het zien van de straten roept nauwelijks herinneringen op. Tot hij gedachteloos zijn hand langs zo’n spijlenhek haalt. Dat gebaar herinnert hem opeens aan hoe hij dat vroeger als kind ook al deed.’ Maar voor het oproepen van herinnerin-

gen zijn foto’s wel de krachtigst denkbare ‘prompts’, zegt Douwe Draaisma. ‘Dat is ook de reden dat mensen ze maken.’

Rond 1827 legde de Fransman Nicéphore Niépce als eerste fotograaf een pittoresk uitzicht vast, vanuit een raam van zijn landgoed Le Gras nabij Chalon-sur-Saône (waar een mooi fotografie-museum naar hem is vernoemd). Inmiddels heeft bijna iedereen dankzij de mobiele telefoon altijd een camera bij zich en wordt elk uitzicht vereeuwigd.

Dat moet de herinneringen een flinke lift geven, zou je denken. Maar in het geval van vakantie leiden die foto’s al direct tot vertekeningen in het geheugen, zegt Draaisma. ‘Je fotografeert als het mooi weer is, als je het naar je zin hebt, als er een mooie lunch voor je neus staat. Die totaal verregende dagen die je lezend op een hotelkamer doorbrengt: daar heb je geen foto’s van. En die momenten vergeet je.’

En inderdaad schrijven foto’s soms ook de herinnering over, beaamt Draaisma: ‘Als ik probeer mijn ouders voor de geest te halen toen ze een jaar of 40 waren, dan is de kans groot dat ik me een foto herinner; het portret heeft de echte herinnering verdrongen. Maar tegelijk heb je je eigen, natuurlijke geheugen nodig om te weten wat er op foto’s staat.

‘Er zijn proeven gedaan met mensen die op vakantie een band om het hoofd kregen met een cameraatje erin, dat om de drie minuten een opname maakte. Na een paar maanden kregen ze de beelden te zien. Wat bleek: van het gros van de foto’s hadden ze geen idee waar en wanneer ze waren gemaakt, en ook niet van wat erop stond.’

Of de huidige foto-overload ertoe zal leiden dat mensen zich later meer van hun vakanties herinneren, is dus nog maar de vraag. Draaisma: ‘Wie voortdurend aan het fotograferen is, vergeet misschien te kijken en onthoudt uiteindelijk juist minder. Maar een mens leeft niet voor de herinneringen, hè. Je leeft ook om op het moment zelf iets plezierigs te beleven.’

(Die vakantie in Hoenderloo was trouwens helemaal niet mijn eerste vakantie, blijkt als ik de foto’s heb gevonden. En ik was geen 6, maar 8. Niet alleen mijn zusjes waren erbij, ook mijn broertjes. Wel lag er veel zand.)

